

Almanac de Interlingua

Numero 81 – Novembre 2016

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Separatismo in Brasil

Le ultime 1° octobre, un plebiscito organisate de modo independente e informal attraheva 617 mille electores brasilian del region Sud a votar. 95,7% del votantes se declarava favorabile al independentia del tres statos que forma lor region: Paraná, Santa Catarina e Rio Grande do Sul.

Iste ultime era ja separate *de facto* del resto de Brasil inter 1835 e 1845, durante un guerra civil que terminava con le reannexion del provincia e le amnistia del revolutionarios, in lor plus grande parte fermeros local que haveva reacte al politica de impostos del Imperio de Brasil.

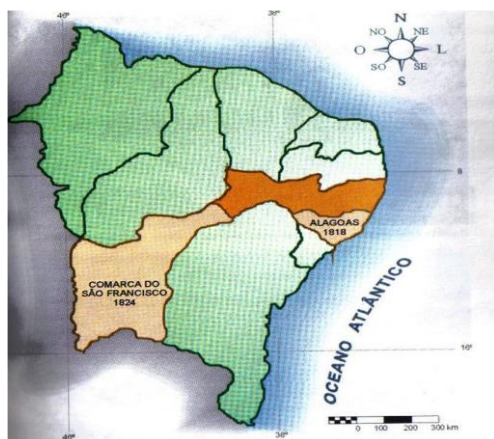
Le 20 septembre 1835 era declarate independente le Republica Rio-Grandense, cuje bandiera symbolisava le division de Brasil per le sanguine del *gaúchos*, le habitantes local. Al declaration se sequeva un guerra civil, hodie referite como Revolution Farroupilha, que durava dece annos e era victo per le truppas imperial. In honor a iste episodio separatista, ancora hodie le *gaúchos* canta lor proprie himno in eventos sportive e celebra le 20 septembre como lor feriato civic maxime. Le currente bandiera statal conserva le mesme colores e disposition del bandas.

Le movimento hodierno, fundate in 1992 e denominate “Le Sud es mi pais”, se sustene basicamente sur le mesme argumento de que le impostos federal non retorna al statos plus developpate del pais. On estima que solmente 20 per cento del impostos pagate per le population del Sud beneficia iste mesme region, le restante destinate a supportar le alte costo del structura bureaucratic federal e le eterne deficit de statos plus povre.

Secundo le constitution brasilian, le pais es “formate per le union indissolubile del statos”. Le activistas pro-independentia recurre dunque al derecho international, que institue le concepto juridic de autodetermination del populos. Le massive immigration europeee verso le sud de Brasil, un area occupate tardivamente per le colonisatores, justificarea le existencia de un cultura e un moral distincte del resto de Brasil. “Nos es differente, nos vole facer nostre proprie leges con nostre costumes, habitos e traditiones”, dice Celso Deucher, un del directores del campania separatista.

Un Sud independente retirarea parte expressive del production agricultural e industrial de Brasil, e prenderea con se multo del capacitate intellectual tamben. Le region ha le melior indices de developpamento human, instruction e empleabilitate del pais. In compensation, le nove pais dependerea initialmente de energia, materias prime e productos importate. On prospecta que le capital esserea Chapecó, un citate de 210 mille habitantes situate in le centro del territorio e con structura aeroportuari sufficiente. Le modello politic esserea un republica parlamentarista e le bandiera esserea blau con tres stellas blanc, representante le tres statos federative o, possibilmente, confederative.

Inspirate per le Sud e tamben per movimientos exterior in Catalonia e Scotia, plus le recente episodio del Brexit, altere portiones de Brasil reivindica lor secession. Le region Nordeste ha un ric passato separatista e ha conservate al longo del tempores le idea de abandonar le resto de Brasil. Le duo episodios le plus remarcabile eveniva in 1817, quando le provincia Pernambuco pugnava per un republica inspirate in le ideales illuminista, e in 1824, quando diverse provincias nordestin se univa in le Confederation del Equator. Le alte impostos e le manco de autonomia del provincias era le principal causas de insatisfaction popular, como ancora hodie. Le idea de un pais nordestin es defendite in le canto *Nordeste Independente*, per le ben cognite compositores e cantantes Zé Ramalho e Elba Ramalho, e in un libro de identic titulo per Jacques Ribemboim, qui afferma: “Le juvenes apprendeva a revider conceptos. Illes es plus liberal in recipere nove ideas e es capace de dialogar sur le pros e contras sin aversion initial al idea. Le separatismo non ha inter le juvenes le mesme stigma de tabu que illo habeva in passato.”

Como punition per le revolution de 1817, Pernambuco habeva duo portiones de su territorio amputate per le governamento central. Un parte se converteva in le nove provincia Alagoas, le altere se incorporava al provincia vicin Bahia, situation que remane usque hodie. Le independentia del region Nordeste, formate hodie per novem statos federal brasilian, es supportate per un entitate denominate Gesni (Gruppo de Studios pro le Nordeste Independente), fundate per Jacques Ribemboim in 1992.

Le movimientos concurrente “São Paulo Independente” (1992), “Republica de São Paulo” (2001) e “São Paulo Libere” (2014) ha in summa le mesme argumento del impostos que non retorna: minus de 10 per cento de lo que paga le paulistas se reverte in beneficios pro le stato le plus ric e populose de Brasil. Le prime de illos propone ancora le formation de armeas terrestre e aeree preparate pro un eventual guerra civil contra le fortias armate brasilian. “São Paulo non es arrogante, e mesmo si illo lo era, illo haberea le derecho de esser lo, post que al fin il es nos que ante centennios sustene economicamente iste pais”, se lege in le sito del movimento in Internet. Le secunde ha un discurso plus pacific: “Le MRSP [...] refuta vehementemente qualcunque uso bellic pro le liberation de São Paulo”, se lege in su sito. On propone initialmente “le creation

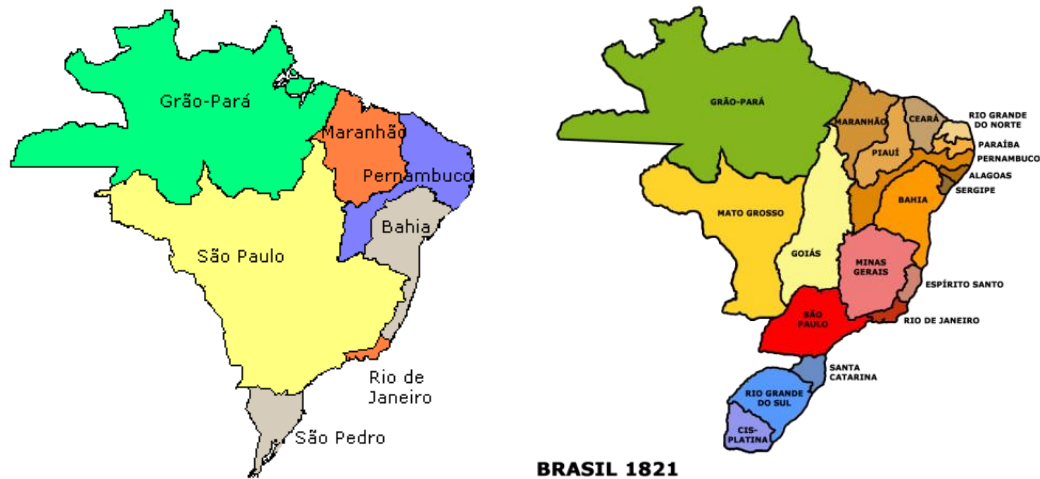
de un confederation de statos liberemente associate”, in opposition al “union fortiate e arrangiate politicamente” que il ha existite, ma admitte que “le supreme ideal del MRSP es le constitution del Stato National Paulista”.

Le Movimento São Paulo Libere elaborava recentemente un billet (al sinistra) denominate in *ouro* (‘auro’), le moneta de un pais ancora imaginari. In 1932, le partitos Republican e Democratic paulista univa lor fortias in un Front Unic Paulista contra le governamento central, prise duo annos antea per le dictator Getúlio Vargas. Le 9 julio, un revolution armate se initiava. Affiches (como iste al dextra) insufflava le populo a combatter. Durante le conflicto, le governamento statal recipeva contributiones in auro del population, imprimeva su proprie pecunia e mobilisava le industrias local pro producer armas. Insulate, le movimento se rendeva al truppas federal le 1 octobre. Le objectivo del revolution era un reforma constitutional, con le consequente recuperation del autonomia statal. Totevia, plure revolutionarios se manifestava in favor del independentia, inter le quales le scriptores José Alcântara Machado, Monteiro Lobato e Mário de Andrade – iste ultime illustra le billet in alto.

Le currente crise economic tende a stimular que plus personas adhere al causa separatista. Totevia, le thema es suppressa per le grande media, dunque multe gente remane ignorante sur lo que eveni. Le legislation currente assecura libertate de expressar se, ma impedi mesmo le realisation de un plebiscito in character official. Juridicamente, qualcunque tentativa de separation es un crimine, como anque le creation de partitos politic regional. Como nulle partito national demonstra interesse per le thema, illo non se discute in le cameras legislative. Le gruppos economic anque non defende un separation, post que isto crearea barrieras e assi restringerea le dimension del mercados.

Durante tote le historia de Brasil, un unic provincia era bensuscesse in separar se. Desde le foundation de Colonia del Sacramento per le portugeses in 1680, le territorio al margine est del Fluvio del Plata era in constante disputa, per su position strategic. Occupate per truppas portugese in 1816, iste provincia era incorporate a Brasil, le qual deveniva independente de Portugal in 1822. Le deputados del Provincia Cisplatin participava, allora, del elaboration del prime constitution brasilian. In 1825, totevia, un insurrection sub commando de Juan Antonio Lavalleja initiava un rebellion con supporto argentin, a que se sequeva tres annos de conflictos. Brasil non perdeva controlo de Montevideo e Colonia, le duo urbes principal, ma non poteva liquidar le guerra. In 1828, con mediation britannic, nasceva finalmente un stato independente: le Republica Oriental del Uruguay.

Le divisiones territorial de Brasil in 1709 e in 1821: le creation de parve provincias deficitari e le reduction del lor territorio original es un ancian motivo de discontentamento del paulistas.

“O São Paulo disarma le Union e arma a se proprie, de modo a diriger de ora in avante le politica national a su talento e in su profito, o illo se separa. [...] Il se tracta de un guerra de independentia disguisate in guerra constitutionalista.”

Monteiro Lobato

Colombia verso le pace

“Per su resolute effortios de poner fin al guerra civil que durava plus que cinquanta annos,” le Premio Nobel del Pace era concessa al presidente colombian Juan Manuel Santos le 7 octobre 2016. Solmente cinque dies antea, totevia, 50,2% del electores colombian rejectava le accordo de pace firmate inter le governmento e *las Farc*, il es dicer le Fortias Armate Revolutionari de Colombia.

A partir de 1946, le Partito Communista de Colombia stimula structuras de autodefensa que culmina con marchas como le “Columna Guerrillera” e le formation de zonas autonome cognite como republicas. Post le colpo militar de 1953, le governmento del general Gustavo Rojas Pinilla amnestia e disarma 5 mille guerilleros, al mesme tempore que ille invia helicopteros proviste per le Statos Unite pro attaccar le resistentes con napalm. Le contexto del Guerra Frigide impedi le coesistenza de partitos comunista, dunque le republicas continua a constituer se. Un attacco al Republica de Marquetalia in 1964 termina con le foundation de las Farc, un organisation paramilitar determinate a facer de tote Colombia un stato marxista. Illo es commandate per Pedro Antonio Marín usque a su morte, in 2008, per causas natural. Su herede politic Guillermo León Sáenz es morte in 2011 per le arma de Colombia. Desde tunc le leader del gruppo ha essite Rodrigo Londoño Echeverri, alias Timochenko.

Usque al 1980s, las Farc cresceva in modo lente e passava a usar le insignia “Armea del Populo” juncto a su sigla. Un tentativa de pace in 1984 falleva per actos de violentia del dextra extreme, del fortias armate e tamben de narcotraficantes con qui le guerilleros se habeva involte. A partir de iste epocha, drogas e mination illegal passava a financiar le activitates de las Farc, que utilisava methodos de combatte inspirate in le

Guerra de Vietnam: minas terrestre, armas non-conventional como cylindros de gas e animales-bomba, destruction con dynamite de pontes e vias de accesso strategic, recrutamento de minores, sequestrationes con finalitate politic e extorsive, assassinato de civiles e de autoritates. Le stato colombian, a su torno, respondeva con violentia equalmente grande e es accusate de genocidio politic ante le Corte Interamerican de Derectos Human.

In 1998, le presidente Andrés Pastrana obteneva un accordo creante un zona disarmilatarisate. Totevia, las Farc violava iste zona e continuava a participar del trafico de drogas e a recrutar civiles e infantes. Su arnea attingerea 17.500 personas in 2016. Crimines como tortura, violation sexual, abortamentos fortiante e executiones extrajudicial es attribute al gruppo, anque illo accusate de infringir le derectos human.

In 2002, Álvaro Uribe implementa su Plano Patriota, sub argumento que las Farc es un gruppo terrorista. Le media passa a usar iste parola massivamente, con supporto del Statos Unite, que defende e financia un guerra de annihilation contra las Farc. Per le proxime annos, il ha nulle conversation plus pro le pace.

Le processo se reprende in 2012, quando Juan Manuel Santos deveni presidente. Un agenda negotiate inter governmento e guerrilleros es firmate le 23 junio 2016 in le capital cuban Havana, ubi le dialogos se habeva developpate per quatro annos. Es previste que le ora ex-insurgentes disassembla lor campamentos e livra lor armas al Naciones Unite. Le signatura official del Accordo de Havana es signate le 26 septembre in le citate colombian Cartagena de Indias, con presentia de Ban Ki-moon, le secretario-general del ONU.

Le accordo debe confirmar se per le electores in un plebiscito. Le prime votation eveniva le 2 octobre 2016 e habeva victoria del “no”. Un puncto controverso es que las Farc potera devenir un partito politic e disputar positiones de poter in le systema democratic del pais. Altere es que personas qui committeva crimines haberea un punishment reducte in comparison con los establite per le leges in vigor. Malgrado le defeat electoral, tanto Santos como Timochenko se declara disposite a negociar nove terminos pro lor accordo e submitter lo novemente al appreciation popular.

Dilemma orthographic

In 1499 le navigator espaniol Alonso de Ojeda discoperiva un insula in Caribe. Per le grande statura del nativos, ille lo denominava Insula del Gigantes. Plure marineros sue qui suffreva con scorbuto, un maladia causate per manco de vitamina C, remaneva in iste insula, ubi illes poteva alimentar se con fructos. Quando Ojeda retornava poc menses plus tarde e les incontrava recuperate, ille rebaptisava le loco como Insula de Curation.

Vinti annos post iste eventos, un mappa portugese monstrava iste nove portion de terra con su nomine traducte a *Ilha de Curaçao*. Le hollandeses saisiva le insula al espanioles in 1634 e credeva que le nomine era un corruption del parola portugese *coração* (‘corde’), un false etymologia in que multes crede ancora hodie.

Le diphthongo nasal se perdeva. In portugese, le graphia currente es Curaçao, le mesme que on usa in nederlandese e anglese. Altere linguas prefereva facer adaptationes pro le littera Ç. In espaniol se scribe Curazao (como anque Mozambique) e se accepta anque Curasao, iste plus usual pro le bibita homonyme. In papiamentu, le lingua local de Curaçao, se scribe Kòrsou. In Interlingua... ben, ecce nostre dilemma: conservar le Ç que non es parte de nostre alphabeto, o recurrer a un adaptation que defia le orthographia etymologic?